

Šarlot Perkins
Gilman

Urednica
LJUBICA PUPEZIN

NJENA
ZEMLJA

Prevela s engleskog
MARIJA STAJIĆ

ŠTRIK, 2013

I ne toliko neprirodan poduhvat

Pišem ovo po sećanju, nažalost. Da sam mogao poneti sa sobom materijal koji sam tako pažljivo pripremio, bila bi to sasvim drugačija priča. Čitave knjige beležaka, pažljivo prepisanih podataka, opisa iz prve ruke i fotografija – njih mi je najviše žao. Imali smo fotografije gradova i parkova snimljenih iz vazduha, mnoštvo prelepih prikaza ulica, zdanja – spolja i iznutra – nešto fotografija onih božanstvenih vrtova i, što je najvažnije, fotografije samih žena.

Niko nam nikad neće poverovati kada im budemo pričali kako one izgledaju. Opisi nisu dovoljni kad je reč o tim ženama, a povrh toga, ja nikad i nisam bio vičan opisima. No, moram to nekako uraditi. Svet mora saznati za tu zemlju.

Neću reći gde se ona nalazi zbog straha da će k njoj pohrliti samozvani misionari i trgovci, ili ekspanzionisti željni osvajanja novih teritorija. Neće biti dobrodošli, to im mogu reći, i provešće se daleko gore od nas ako uopšte i uspeju da je pronađu.

Evo kako je sve počelo. Bila su nas trojica prijatelja, školskih drugara – Teri O’Nikolson (zvali smo ga Stari Nik, i to s dobrim razlogom), Džef Margrevj i ja, Vandajk Dženings.

Znali smo se dugo godina, a i pored svih razlika imali smo mnogo zajedničkog. Svu trojicu zanimala je nauka.

Teri je bio dovoljno imućan da radi šta mu se prohte. Njegov veliki cilj u životu bilo je istraživanje. Često se glasno jadao kako više nema ništa da se istražuje, kako je ostalo samo da se zakrpe delići i popune rupe. A on je dobro popunjavao – bio je višestruko nadaren – odličan poznavalac mehanike i električne energije. Imao je najrazličitije čamce i automobile i bio je jedan od naših najboljih avijatičara.

Nikada ne bismo uspjeli u našem poduhvatu da nije bilo Terija.

Džef Margrejev beše rođen za pesnika ili botaničara – ili oboje – ali su ga njegovi nagovorili da umesto toga postane lekar. Dobar je bio u tome, s obzirom na svoje godine, ali su mu glavna zanimacija bila „čuda nauke“, kako ih je on zvao.

Moje polje bila je sociologija. Naravno, podloga za nju mora doći od mnogih drugih nauka, a mene sve one zanimaju.

Teri je bio jak na činjenicama – mislim na geografiju, meteorologiju i slično. Džef ga je u svakom trenutku mogao poklopiti ako se povede reč o biologiji, dok je meni bilo svejedno o čemu pričaju dokle god je to na neki način povezano s ljudskim životom – a retko šta nije.

Ukazala nam se prilika da se pridružimo velikoj naučnoj ekspediciji. Bio im je potreban lekar, što je Džefu poslužilo kao izgovor da napusti ordinaciju koju tek beše otvorio. Bilo im je potrebno Terijevo iskustvo, njegova mašina i njegov novac. Ja sam upao zahvaljujući Terijevom uticaju.

Prema planu, ekspedicija je trebalo da plovi uzvodno hiljadama pritoka, te preko prostranog područja oko ogromne reke, gde je trebalo nacrtati karte, proučiti div-

ljačke dijalekte i gde se moglo očekivati otkriće svakoja-ke neobične flore i faune.

Međutim, ovo nije priča o toj ekspediciji. Ona je prosto označila početak našeg pohoda.

Prvo su mi znatiželju zagolicala priče naših vodiča. Dobro mi idu jezici, znam ih nekoliko i lako ih učim. Zahvaljujući tome, kao i zaista dobrom tumaču kog smo povelili sa sobom, razumeo sam poprilično legendi i narodnih priča o tim raštrkanim plemenima.

Što smo više odmicali uzvodno kroz mračni splet reka, jezera, močvara i gustih šuma, povremeno prolazeći pored izduženih bregova koji su neočekivano izranjali spram velikih planina u daljini, primetio sam da sve više divljaka zna priču o čudnoj i strašnoj zemlji žena gore u planinama.

„Onamo“, „Tamo preko“, „Daleko gore“ – jedino su tako odgovarali na pitanje gde se zemlja nalazi, a sve njihove legende poklapale su se u jednome: da postoji čudna zemlja u kojoj nema muškaraca već samo žena i ženske dece.

Niko od njih nije video tu zemlju. Opasna je, govorili su, pogubna po svakog muškarca. Ipak, postojale su priče iz davnina, iz vremena kada ju je neki odvažni istraživač video: velika zemlja, velike kuće, mnogo naroda – a sve žene.

Zar se niko do sada nije zaputio tamo? Jeste, dobrano mnogo njih, ali nikad se nisu vratili. Nije to mesto za muškarce – u to su, izgleda, bili uvereni.

Preneo sam momcima te priče, a oni su im se smejali. Naravno, i ja sam se smejao. Znao sam ja od čega su sačinjeni snovi divljaka.

Kad, međutim, stigismo do najudaljenije tačke, samo jedan dan pre nego što je trebalo da se svi okrenemo i

zapatimo nazad, kao što i najbolje ekspedicije u jednom trenutku moraju učiniti, nas trojica dođosmo do jednog otkrića.

Glavni logor bio je podignut na parčetu zemlje koje se spuštalo u glavni rukavac, ili bar u ono što smo mi mislili da je glavni rukavac reke. Voda je bila iste smeđe boje kakvu smo već nedeljama viđali, i istog ukusa.

Zadesih se tako u razgovoru o reci s našim poslednjim vodičem, prilično nadmenim čovom hitrog pogleda, bistrih očiju.

Rekao mi je da postoji još jedna reka: „Tamo preko, kratka reka, slatka voda, crvena i plava.”

To mi je zagolicalo znatiželju, te nestrpljivo pozeleah da vidim jesam li dobro razumeo. Pokazao sam mu crvenu i plavu olovku koje sam imao kod sebe i ponovio pitanje.

Da, pokaza on na reku, a onda ka jugozapadu. „Reka – dobra voda – crvena i plava.”

Teri je stajao kraj nas radoznalo posmatrajući čovu kako pokazuje rukom.

„Vane, šta to on govori?”

Ispričao sam mu.

Terijeva radoznalost rasplamsala se u tren oka.

„Pitaj ga koliko je daleko.”

Vodič nam je dao do znanja da je posredi kraće putovanja. Prema mojoj proceni, dva sata, možda tri.

„Idemo”, saleteo nas je Teri. „Samo nas trojica. Možda ćemo zaista nešto pronaći. Možda u reci ima cinobera.”

„Ili indiga”, dobaci Džef kroz dokon osmeh.

Još beše rano – tek što smo doručkovali. Ostavivši poruku da ćemo se vratiti do večeri, tiho smo se iskrali jer nismo želeli da nas smatraju previše lakovernima ako ne uspemo, a i zbog toga što smo se potajno nadali da ćemo otkriti nešto lepo i to zadržati samo za sebe.

Prodoše dva duga sata, i treći se bližio kraju. Pretpostavljam da bi naš vodič domorodac prešao tu razdaljinu mnogo brže da je bio sam. Kroz takav lavirint šume i vode, kao i nešto močvarnog zemljišta, nas trojica nikad ne bismo sami pronašli put. Ali staza je postojala i ja videh Terija, s kompasom i sveskom, kako beleži pravac kretanja i pokušava da ucрта orijentire.

Posle izvesnog vremena stigli smo do nekakvog močvarnog jezera, ogromnog, toliko velikog da je šuma na drugoj obali delovala sićušno i jedva vidljivo. Vodič nam objasni da se odatle čamcem može doći do našeg kampa, ali „dug put – ceo dan”.

Voda u jezeru bila je bistrija od one u reci, mada nismo mogli dobro da procenimo s obale. Hodali smo kraj jezera još nekih pola sata, a tlo je bilo sve čvršće što smo više napredovali. Nedugo potom izbismo na vrh šumovitog rta i ugledasmo sasvim drugačiji krajolik – pred nama su se nenadano ukazale strme i gole planine.

„Jedan od onih dugih bregova sa istočnih padina”, procenio je Teri. „Možda je i stotinama kilometara udaljen od samog venca. Dešava se da tako izniknu.”

Odatle se naglo udaljismo od jezera i zaputismo pravo prema liticama. Čuli smo žubor vode i pre nego što smo do nje došli, vodič je ponosno pokazao ka reci o kojoj je pričao.

Reka je bila kratkog toka. Videlo se kako izbija iz same litice i obrušava se u uskom strmom vodopadu. Voda je bila slatka. Vodič stade halapljivo da pije, a i mi s njim.

„Ovo je snežnica”, reče Teri. „Mora da dolazi izdaleka, tamo s onog brda.”

Ali nigde nije bilo crvene i plave boje – voda je bila zelenkasta. Vodič izgleda nimalo nije bio iznenađen. Malo je cunjao unaokolo, a potom nam pokazao ustajalu ba-

ricu kraj reke na čijem su se obodu videle crvenkaste mrlje. I plavkaste, da.

Teri izvadi lupu i čučnu da to prouči.

„Nekakve hemikalije... ne mogu ovako da odredim koje. Deluju mi kao boje. Hajdemo malo bliže”, reče, „gore, do vodopada.”

Popeli smo se uza strmu obalu bezmalo četvoronoške i prišli bliže penušavom i usklobučalom jezercetu u dnu vodopada. Pregledasmo ivicu jezera i pronađosmo nesumnjive tragove boje. Pa čak i nešto više – Džef odjednom podiže neočekivani trofej.

Bio je to običan dronjak, dugačak, rasparan komad platna. Platno je, međutim, bilo dobrog tkanja, dezerirano i jarkocrvene boje koja nije izbledela u vodi. Nijedno divljačko pleme za koje smo čuli nije izrađivalo takvo platno.

Vodič je spokojno stajao na obali, vidno zadovoljan našim uzbuđenjem.

„Jedan dan plavo – jedan dan crveno – jedan dan zeleno”, reče i iz vrećice za pojasom izvuče još jednu traku platna jarke boje.

„Došlo o’zgo”, objasni on pokazujući ka vodopadu. „Zemlja žena – gore.”

To nam je zaista pobudilo znatiželju. Odmorili smo se i ručali baš na tom mestu i podsticali ga da nam kaže još nešto. Ispričao nam je isto što i drugi pre njega: zemlja žena, nema muškaraca, ima dece, ali samo devojčice. Nije to mesto za muškarce – opasno je. Neki su otišli da vide – nisu se vratili.

Primetio sam kako je Teri na to stegao vilicu. Nije mesto za muškarce? Opasno? Izgledao je kao da će se istog trenutka uzverati uz vodopad. Ali vodič ne htede ni da čuje za to čak i da je postojala ikakva mogućnost da se

uzveremo uza strmu liticu, a osim toga, do večeri smo morali da se vratimo i pridružimo ostalima.

„Možda će ostati ako im kažemo”, predložih.

Ali Teri na to stade u mestu. „Slušajte, momci”, počeo. „Ovo je naše otkriće. Hajde da ne kažemo ništa onim nadmenim matorim profesorima. Hajde da se vratimo kući s njima, a onda da ponovo dođemo – samo nas trojica – i krenemo na sopstvenu malu ekspediciju.”

Zadivljeno smo ga pogledali. Pomisao je uistinu delovala privlačno – nekoliko mladih, slobodnih muškaraca koji pronalaze dotad neotkrivenu zemlju s pravim amazonskim plemenom.

Naravno da nismo poverovali u priču o zemlji žena – ali ipak!

„Nijedno ovdašnje pleme ne izrađuje takvo platno”, rekao sam proučavajući one dronjke s velikom pažnjom. „Negde gore one predu i tkaju i boje platno... jednako dobro kao i mi.”

„Vane, to bi značilo da je reč o povećoj civilizaciji. Nemoguće je da takvo mesto postoji a da se o njemu ništa ne zna.”

„Oh, pa, ne znam. Kako se beše zove ona stara republika tamo negde u Pirinejima – Andora? Veoma malo ljudi zna išta o njoj, a ona već hiljadu godina postoji i gleda svoja posla. Zatim, tu je i Crna Gora – jedna divna državica – a u ovim ogromnim planinskim vencima moglo bi se sakriti desetak takvih.”

U povratku do logora povela se vatrena rasprava o tome. Dok smo se vraćali u domovinu, diskutovali smo oprezno i u tajnosti. Raspravljali smo i nakon toga, opet između sebe, dok se Teri bavio pripremanjima.

Bio je veoma zagrejan. Sreća te je imao toliko novca – u suprotnom bismo možda godinama morali da moljaka-mo i da obznanimo poduhvat kako bismo uopšte i krenuli